

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Pokretanje javne rasprave o europskom stupu socijalnih prava”

(COM(2016) 127 final)

(2017/C 125/02)

Izjestitelji: **Jacek KRAWCZYK**

Gabriele BISCHOFF

Luca JAHIER

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 8.3.2016.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	10.1.2017.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	25.1.2017.
Plenarno zasjedanje br.:	522
Rezultat glasovanja	247/1/2
(za/protiv/suzdržani):	

Predgovor

Članak 3. Ugovora o Europskoj uniji: „... Ona radi na održivom razvoju Europe koji se temelji na uravnoteženom gospodarskom rastu i stabilnosti cijena, visoko konkurentnom socijalnom tržišnom gospodarstvu, s ciljem pune zaposlenosti i društvenog napretka, te visokoj razini zaštite i poboljšanja kvalitete okoliša.”

U ovom mišljenju predstavljen je početni doprinos Europskog gospodarskog i socijalnog odbora oblikovanju onoga što će naposljetku postati Europski stup socijalnih prava. Taj se doprinos temelji na bogatim i raznovrsnim razgovorima sa 28 nacionalnih rasprava koje je Odbor organizirao i za koje smatra da predstavljaju dodanu vrijednost ovog mišljenja. Odbor naglašava da stup treba razvijati uz snažnu uključenost civilnog društva, uključujući sudjelovanje socijalnih partnera na svim razinama. Ističe potrebu za većom jasnoćom u pogledu krajnje namjene stupa te u pogledu utvrđivanja njegovog područja primjene.

Odbor također smatra da iz stupa mora proizaći pozitivan projekt za sve dionike te da ga treba primjenjivati u svim državama članicama EU-a, istovremeno uzimajući u obzir da bi u slučaju europodručja moglo biti potrebno uvođenje posebnih instrumenata/mehanizama. Odbor smatra da bi budućnost rada – sa svim prilikama i izazovima koje to podrazumijeva – trebala biti glavni prioritet u raspravama o stupu.

1. Uvod

1.1. Nakon zahtjeva predsjednika Europske Komisije Europskom gospodarskom i socijalnom odboru (EGSO) za doprinos EGSO-a savjetovanju o europskom stupu socijalnih prava⁽¹⁾, Odbor je pokrenuo široko savjetovanje s civilnim društvom⁽²⁾ u 28 država članica. U tim nacionalnim raspravama sudjelovalo je ukupno 116 članova EGSO-a i gotovo 1 800 drugih predstavnika organizacija civilnog društva.

1.2. Mišljenje EGSO-a „Europski stup socijalnih prava” odražava i uključuje glavne zaključke i preporuke nacionalnih rasprava. Odbor ističe nastojanje Komisije da iznese „... niz bitnih načela kojima bi se podupirala pravedna tržišta rada i sustavi socijalne skrbi koji dobro funkcioniraju”⁽³⁾ te smatra da je stup socijalnih prava vrlo važna inicijativa za održivost EU-a. U tom kontekstu mišljenje EGSO-a predstavlja prvi korak na putu prema uspostavljanju stupa socijalnih prava. Odbor

⁽¹⁾ Dopis g. Junckera, predsjednika Europske Komisije, g. Dassisu, predsjedniku EGSO-a, od 8. ožujka 2016.

⁽²⁾ Prema terminologiji EGSO-a pojam „civilno društvo” odnosi se na „predstavnike organizacija civilnog društva”. Vidjeti mišljenja SL C 329, 17.11.1999., str. 30. i SL C 193, 10.7.2001., str. 117.

⁽³⁾ Vidjeti bilješku 1.

izražava svoju namjeru da nastavi doprinositi raspravama o toj temi, posebno nakon što Komisija tijekom 2017. usvoji bijelu knjigu.

2. Izazovi i prioriteti

2.1. Tijekom 2017. godine Europska unija obilježiti će 60. godišnjicu potpisivanja Ugovora iz Rima. Ta važna obljetnica prilika je da se oda priznanje postignućima EU-a, ali i da se osvrne na glavne političke, gospodarske i društvene izazove koji stoje pred Europom. U brojnim se državama članicama smanjilo povjerenje građana u Europsku uniju. Po prvi put u povijesti jedna će se država članica vjerojatno odcijepiti od Unije.

2.2. Nakon šoka financijske krize 2008. godine Europsku uniju nastavio je potresati niz drugih kriza. Premda je stanje u državama članicama različito, a razlikuju se i politike koje se provode kao reakcija na to stanje, EU je danas suočen s brojnim izazovima među kojima su: produženo razdoblje visoke nezaposlenosti, neprihvatljiva razina nezaposlenosti mladih, gospodarska nestabilnost i pogoršanje socijalnog stanja, uključujući povišenu razinu siromaštva i nejednakosti. Tome se mogu dodati globalizacija, demografska kretanja i digitalizacija. Nesposobnost Unije da na odgovarajući način odgovori na priljev tražitelja azila i migranata pridodala je općem osjećaju da EU više ne može osigurati politička i praktična rješenja koja bi bila u interesu svih dionika. Euroskeptične, populističke i nacionalističke stranke pokušavaju izvući korist iz tih bojazni nudeći nerealno jednostavna rješenja za složene probleme te upirući prst u određene skupine u našim zajednicama i izazivajući opasne raskole u društvu.

2.3. Kriza je dodatno zaoštrila određene izazove i razlike među državama članicama i unutar njih. Uzrok tih izazova i razlika, kao i razlog za njihovo pogoršavanje, među ostalim su nedovoljan rast i strukturna slabost naših tržišta rada i sustava socijalne zaštite, koji su u velikoj mjeri bili prisutni i prije krize. Ono što će dovesti do promjene jest kolektivna sposobnost EU-a i njegovih država članica da stvore uvjete za održiv rast i zapošljavanje.

2.4. EGSO pozdravlja inicijativu Komisije da pokrene javno savjetovanje o europskom stupu socijalnih prava u sklopu nastojanja da se osigura „pravedno i doista paneuropsko tržište rada”, da se postigne „rejting AAA za socijalnu Europu” te da se usmjeri prema postizanju nove razine konvergencije u europodručju. Međutim, uvelike je nejasno što bi taj „stup” naposljetku trebao biti. EGSO naglašava da iz europskog stupa socijalnih prava mora prije svega proizaći pozitivan projekt za sve dionike. Na taj se način može doprinijeti ponovnom zadobivanju povjerenja u sposobnost EU-a da poboljša izgleda za bolji život za sadašnje i buduće generacije.

2.5. U cilju toga u okviru stupa socijalnih prava moraju se riješiti i specifični izazovi koji se javljaju na tržištu rada i u sustavima socijalne zaštite radi postizanja ispravne ravnoteže između gospodarske i socijalne dimenzije, kao i radi jačanja borbe protiv siromaštva, socijalne isključenosti i nejednakosti.

2.6. EGSO je svjestan činjenice da je europski gospodarski i socijalni model utemeljen na zajedničkom razumijevanju važnosti povećavanja stope zaposlenosti, socijalnog napretka i produktivnosti jer oni predstavljaju ključne faktore na kojima počiva održiv gospodarski rast koji na pravedan način svima donosi korist. Postupak pripreme stupa socijalnih prava predstavlja priliku da se ponovo naglasi naša zajednička predanost europskom socijalnom modelu, uz istovremeno osiguravanje da nacionalni sustavi socijalne skrbi i tržišta rada budu prilagodljivi i spremni za budućnost⁽⁴⁾. EGSO naglašava potrebu za rastom i konkurentnošću u cijelom EU-u. U tom kontekstu EGSO ističe nužnu međusobnu povezanost gospodarskih i socijalnih politika te politika zapošljavanja⁽⁵⁾.

2.7. EGSO je uvjeren da je u raspravama o politikama EU-a potrebno staviti veće težište na europske i nacionalne politike i mjere usmjerene na gospodarsku uspješnost i društveni napredak. Povrh toga, važno je da postupci izrade politika na europskoj i nacionalnoj razini budu dosljedni i međusobno se podržavaju. U sklopu tih nastojanja potreban je novi mentalni sklop koji vodi k promjeni.

2.8. Nastavlja se s europskim semestrom, no strategija Europa 2020., čiji je cilj bio „pametna, održiva i uključiva rast”, pala je u drugi plan, a polako se gubi i nada da će se ostvariti njezini socijalni ciljevi, a posebno cilj ostvarivanja 75 % stope zaposlenosti ili cilj izbjavljanja 20 milijuna ljudi iz siromaštva. Jednako tako, Preporuka o aktivnom uključivanju⁽⁶⁾ iz 2008. imala je ograničen utjecaj.

⁽⁴⁾ Nacionalne rasprave u Irskoj, Latviji, Portugalu i Španjolskoj.

⁽⁵⁾ Članak 3. Ugovora o Europskoj uniji: „... Ona radi na održivom razvoju Europe koji se temelji na uravnoteženom gospodarskom rastu i stabilnosti cijena, visoko konkurentnom socijalnom tržišnom gospodarstvu, s ciljem pune zaposlenosti i društvenog napretka, te visokoj razini zaštite i poboljšanja kvalitete okoliša.”

⁽⁶⁾ SL L 307, 18.11.2008., str. 11.

2.9. Za početak, stupom socijalnih prava trebala bi se promicati postojeća pravna stečevina EU-a na socijalnom polju i njezina potpuna i ispravna primjena. Kad se razmatraju nove obvezujuće zakonodavne inicijative i instrumenti, to mora biti u skladu s postojećim pravnim temeljima i postupcima. Pravni status stupa socijalnih prava još nije utvrđen, kao ni njegov odnos prema glavnim međunarodnim instrumentima zaštite ljudskih prava⁽⁷⁾. Međutim, EGSO ističe da se socijalna prava moraju primjenjivati na sve osobe koje žive u EU-u i u svim državama članicama EU-a premda priznaje da su za europsko područje možda potrebni posebni instrumenti/mehanizmi.

2.10. Ulaganje u budućnost od presudne je važnosti, ali Europa i dalje pati od nedovoljnog javnog i produktivnog privatnog ulaganja. EGSO odaje priznanje naporima koji se ulažu u okviru „Junckerova plana za ulaganja“⁽⁸⁾ te pozdravlja produženje njegova trajanja. U drugoj fazi veća se ulaganja moraju usmjeriti prema zemljama i regijama kojima su ta ulaganja najpotrebnija kako bi se potaknula njihova gospodarstva i rast i izbjeglo stvaranje još većih razlika između država članica i unutar njih. Junckerovim planom također bi se u dovoljnoj mjeri trebali poduprijeti projekti ulaganja u socijalnu infrastrukturu.

2.11. Rasprave u vezi sa stupom socijalnih prava vode se usporedno s drugim ključnim raspravama na europskoj i svjetskoj razini, posebno o budućnosti Europe i budućnosti rada. Prilikom rasprava o budućnosti Europe na sastanku na vrhu u Rimu 2017. potrebno je uzeti u obzir rasprave koje se vode u vezi s europskim stupom socijalnih prava. EGSO ističe potrebu za sinergijom i dosljednošću u tim raspravama, koje će oblikovati našu zajedničku budućnost. Prilikom razvijanja stupa socijalnih prava potrebno je uzeti u obzir strategiju Europa 2020. i izvući pouke iz njezine problematične provedbe. Taj bi se proces također trebao povezati i sa sveobuhvatnom strategijom EU-a⁽⁹⁾ za provedbu Programa održivog razvoja do 2030. koji su Ujedinjeni narodi usvojili 2015., kao i njegovih ciljeva održivog razvoja. U tim se ciljevima iznosi program za korjenitu globalnu promjenu kako bi se okončalo siromaštvo, zaštitio planet, osigurala zaštita ljudskih prava – uključujući ljudska prava osoba s invaliditetom, kako su iznesena u Konvenciji UN-a o pravima osoba s invaliditetom (UNCRPD), koju su EU i države članice obvezne provesti – te zajamčio prosperitet za sve⁽¹⁰⁾. Na razini EU-a također treba poduzeti napore kako bi se osigurala provedba zakonodavstva o suzbijanju diskriminacije i o jednakosti spolova⁽¹¹⁾.

2.12. Usporedno s javnim savjetovanjem Komisije, EGSO je pokrenuo niz nacionalnih rasprava u 28 država članica kako bi se podigla svijest u vezi s tom inicijativom i izvan Bruxellesa, potaknula rasprava i otvoreno razgovaralo o tome kako bi se trebalo razviti stup socijalnih prava. Brojni zaključci koji su proizašli iz nacionalnih rasprava navedena su u ovom mišljenju.

2.13. Nužno je bolje definirati područje primjene stupa socijalnih prava. EGSO smatra da bi se tom inicijativom trebali obuhvatiti svi građani u svim fazama životnog ciklusa. EGSO je zabrinut zbog toga što se u komunikaciji Komisije o stupu socijalnih prava ne spominju tražitelji azila i migranti.

2.14. Potrebno je u većoj mjeri uvažiti i ojačati ulogu civilnog društva. Treba ojačati građanski dijalog kako bi se osiguralo da građani, uključujući mlade⁽¹²⁾ i ugrožene osobe ili osobe koje se suočavaju s diskriminacijom, osjećaju da se mogu uključiti u oblikovanje, provedbu i reviziju postupaka izrade politika. Socijalni partneri imaju posebnu ulogu u izradi i provedbi politika kojima se izravno ili neizravno utječe na zapošljavanje i tržišta rada. Mora se poticati i podržavati socijalni dijalog, pri čemu je potrebno poštovati autonomiju socijalnih partnera i kolektivno pregovaranje te povećati sposobnost socijalnih partnera da se uključe u socijalni dijalog. Ispravno uključivanje socijalnih partnera i civilnog društva u rasprave o stupu socijalnih prava naglašeno je u više nacionalnih rasprava⁽¹³⁾. U tri rasprave istaknuta je važnost zauzimanja konsenzualnog pristupa i preuzimanja odgovornosti⁽¹⁴⁾.

⁽⁷⁾ <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CoreInstruments.aspx>.

⁽⁸⁾ https://ec.europa.eu/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan_en.

⁽⁹⁾ SL C 34, 2.2.2017., str. 58.

⁽¹⁰⁾ <http://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>.

⁽¹¹⁾ Direktiva o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo (SL L 180, 19.7.2000.).

Direktiva o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja Direktiva o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo (SL L 303, 2.12.2000.).

Direktiva o jednakom postupanju prema muškarcima i ženama u pristupu i nabavi robe, odnosno pružanju usluga Direktiva o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo (SL L 373, 21.12.2004.).

Direktiva o važnosti načela jednakih mogućnosti i jednakog tretmana muškaraca i žena u pitanjima zapošljavanja i zanimanja „preinaka“ Direktiva o provedbi načela jednakog postupanja prema osobama bez obzira na njihovo rasno ili etničko podrijetlo (SL L 204, 26.7.2006.).

⁽¹²⁾ Važnost uključivanja mladih ljudi u dijalog napomenuta je u nekoliko nacionalnih rasprava, primjerice u Sloveniji.

⁽¹³⁾ Nacionalne rasprave u Irskoj, Nizozemskoj, Portugalu, Finskoj, Belgiji, Grčkoj, Slovačkoj, Sloveniji i Hrvatskoj.

⁽¹⁴⁾ Primjerice nacionalne rasprave na Cipru te u Belgiji i Nizozemskoj.

3. Budućnost rada

3.1. EGSO je uvjeren da bi budućnost rada trebala biti ključni prioritet u raspravama o stupu socijalnih prava kako bi se razmotrile glavne promjene do kojih dolazi u svijetu rada. EGSO smatra da je sada potreban dosljedniji i integriraniji pristup te stoga poziva na dosljednu europsku strategiju zapošljavanja koja bi se bavila, među ostalim, budućnošću rada, a kojom bi bilo obuhvaćeno sljedeće:

- ulaganja i inovacije,
- zapošljavanje i stvaranje kvalitetnih radnih mjesta,
- pravedni radni uvjeti za sve,
- pravedna i bezbolna tranzicija koju podupiru aktivne politike tržišta rada,
- uključivanje svih dionika, a posebno socijalnih partnera ⁽¹⁵⁾.

3.2. Zadaću oblikovanja i vođenja preobrazbi do kojih dolazi u svijetu rada dijeli nekoliko institucijskih subjekata. Svi relevantni dionici moraju raditi zajedno kako bi osigurali da budućnost rada bude pravedna i uključiva, da svima otvara mogućnosti za zapošljavanje te da vodi socijalnom napretku. EGSO je uvjeren da je obrazovana, stručna i motivirana radna snaga koja ima pristojan dohodak i pristup kvalitetnim radnim mjestima u interesu svih strana. Postizanje pozitivnih ishoda u budućnosti ovisit će o nužnim ulaganjima kojima se građanima pružaju instrumenti potrebni za prilagodbu promjenama, osiguravaju odgovarajuće sigurnosne mreže i potiču inovacije, uključujući socijalne inovacije.

3.3. Promjene u svijetu rada trebale bi se iskoristiti kako bi se promicao „kontinuiran, uključiv i održiv gospodarski rast, puno i produktivno zapošljavanje i pristojna radna mjesta za sve” ⁽¹⁶⁾. Tim bi se ciljem trebali baviti EU, države članice i socijalni partneri, svatko u svojoj ulozi. Potrebno je uključiti i organizacije civilnog društva koje predstavljaju osobe udaljene od tržišta rada. Preduvjeti za stvaranje više kvalitetnih radnih mjesta neravnomjerno su raspoređeni među državama članicama i unutar njih. EGSO potiče institucionalne subjekte u državama članicama da brzo prijeđu na strategiju kojom se osigurava veća kvaliteta u kombinaciji s aktivnom politikom tržišta rada. To bi trebalo poduprijeti izmijenjenom i uključivom europskom strategijom zapošljavanja te dosljednom i ambicioznom europskom industrijskom strategijom.

3.4. EGSO je već pozdravio činjenicu da je Program EU-a za nove vještine i radna mjesta ⁽¹⁷⁾ utemeljen na pojmu fleksigurnosti te je istaknuo potrebu da se pronađe ispravna ravnoteža između unutarnje i vanjske fleksigurnosti u interesu kako učinkovitijeg tržišta rada tako i zaštite radnika. Također je naglasio važnost aktivnog uključivanja socijalnih partnera u praćenje i procjenu primjene politika fleksigurnosti ⁽¹⁸⁾. Povrh toga, EGSO je naglasio da su otporne makroekonomske politike kojima se potiče zapošljavanje, kao i povoljno poslovno okruženje kojim se iskorištava i podupire pun potencijal rasta, važni preduvjeti za funkcioniranje fleksigurnosti. EGSO je također potaknuo države članice i EU da stvore i održe pravni okvir povoljan za prilagodljivost, koji bi bio jednostavan, transparentan i predvidljiv, kao i da povećaju i poštuju prava radnika i sudske rješavanje sporova te da putem EU-a promiču stabilan pravni okvir za kolektivno pregovaranje i socijalni dijalog prilikom provedbe fleksigurnosti. Uz to je naglasio da je važno da socijalni partneri budu aktivno uključeni u raspravu i postupak donošenja odluka u vezi s fleksigurnošću ⁽¹⁹⁾. Pronalaženje ravnoteže između fleksibilnosti i sigurnosti ⁽²⁰⁾, kao i sposobnost tržišta rada da se prilagodi novim izazovima, bile su teme o kojima se razgovaralo i koje su bile istaknute prilikom nacionalnih rasprava u brojnim državama članicama ⁽²¹⁾.

3.5. Okvirni uvjeti na tržištima rada trebaju podupirati nove i raznolikije karijere. Profesionalni život iziskuje različite oblike pribavljanja radne snage i različite oblike rada. Zbog toga je potrebno osigurati odgovarajuće zakonodavno okruženje za zaštitu zaposlenja kako bi se osigurao okvir za pravedne radne uvjete i potaknulo zapošljavanje uz sve vrste ugovora o radu.

⁽¹⁵⁾ Primjerice nacionalne rasprave u Finskoj i Mađarskoj.

⁽¹⁶⁾ Cilj održivog razvoja 8.

⁽¹⁷⁾ Plan za nove vještine i radna mjesta, COM(2010) 682 final.

⁽¹⁸⁾ SL C 318, 29.10.2011., str. 142.

⁽¹⁹⁾ SL C 211, 19.8.2008., str. 48.

⁽²⁰⁾ Nacionalne rasprave u Danskoj, Finskoj i Mađarskoj.

⁽²¹⁾ Primjerice nacionalne rasprave u Bugarskoj, Latviji, Poljskoj, Rumunjskoj, Slovačkoj i Sloveniji.

3.6. Promjene do kojih dolazi u svijetu rada brojne su i raznovrsne. Moramo naći način da svim radnicima osiguramo siguran prijelaz iz jednog zaposlenja u drugo, iz nezaposlenosti u zaposlenost i iz obrazovanja u svijet rada te sigurnu promjenu statusa. Sposobnost ljudi da prebrode nužne tranzicije u različitim fazama života, te dostupnost okvira i mehanizama potpore kojima im se to omogućuje, odredit će društvo u kojem živimo i naš ekonomski prosperitet. EGSO predlaže da se na sveobuhvatan način raspravi o okvirima i mehanizmima potpore kojima se mogu poduprijeti te tranzicije.

3.7. Brz tehnološki napredak također oblikuje način na koji živimo i radimo. Proaktivna izrada politika na europskoj i nacionalnoj razini može i mora osigurati oslobađanje potencijala digitalizacije uz istovremeno izbjegavanje ili ublažavanje problema koje ona donosi⁽²²⁾. Prilikom nacionalnih rasprava digitalizacija, kao i često spomenuta potreba za nužnim ulaganjima u izobrazbu i infrastrukturu⁽²³⁾, bila je učestalo navedena kao jedan od glavnih izazova koji bi se trebali uzeti u obzir u okviru stupa socijalnih prava⁽²⁴⁾. Stoga je potrebno pažljivo ocijeniti učinak tih trendova na tržište rada i norme rada, gospodarstvo, porezni sustav, sustav socijalne sigurnosti i pristojne plaće⁽²⁵⁾.

3.8. Digitalni program i inicijativa za jedinstveno digitalno tržište trebali bi biti povezani s novim sveobuhvatnim pristupom budućnosti rada. Pri tome se moraju rješavati gospodarski i socijalni izazovi te izazovi povezani sa zapošljavanjem, uključujući cilj osiguravanja nužnih vještina i jednakih uvjeta. EGSO smatra da se to na najbolji način može postići u skladu s Ugovorima, uz pomoć pristupa na odgovarajućoj razini utemeljenog na pravima kojima se podupire pristup, među ostalim, obrazovanju i socijalnoj zaštiti te uz pomoć bolje koordinacije EU-a na područjima na kojima nema zakonodavne ovlasti.

3.9. Kao što je EGSO već naglasio, „suradnja je od ključne važnosti”⁽²⁶⁾ kad se rješavaju izazovi digitalizacije. U tom se kontekstu EGSO obraća posebno Europskoj komisiji i europskoj razini upravljanja u cjelini, kao i nacionalnim vladama, socijalnim partnerima i civilnom društvu u cjelini. EGSO je već preporučio da bi Europska komisija, OECD i Međunarodna organizacija rada trebali raditi zajedno sa socijalnim partnerima na svim odgovarajućim razinama, kao i sa širim krugom organizacija civilnog društva, u cilju razvijanja odgovarajućih odredbi o pristojnim radnim uvjetima i zaštiti koji su potrebni kako bi se uzeli u obzir novi oblici rada (kao što su rad putem interneta, ekonomija honorarnih poslova (eng. *gig economy*) i ekonomija dijeljenja)⁽²⁷⁾.

3.10. Potrebno je obratiti posebnu pozornost na povećanje stope zaposlenosti mladih. Kao što je EGSO već predložio u prethodnim mišljenjima, u okviru nacionalnih programa reformi⁽²⁸⁾ potrebno je poduzeti posebne mjere za smanjenje nezaposlenosti mladih. Uspješni sustavi naukovanja i drugih kvalitetnih oblika učenja kroz rad mogu olakšati prijelaz mladih iz škole u profesionalni život⁽²⁹⁾. EGSO je podržao zamisao da se uspostavljanje sustava garancije za mlade u državama članicama financira putem posebnog fonda namijenjenog Inicijativi za zapošljavanje mladih, u okviru višegodišnjeg financijskog okvira, te je pozdravio njegovo osnivanje⁽³⁰⁾.

3.11. U brojnim nacionalnim raspravama naglašena je uloga socijalnog dijaloga⁽³¹⁾. EGSO je zabrinut jer u nizu zemalja ne postoji odgovarajući socijalni dijalog⁽³²⁾ te zbog toga što u nekim zemljama/sektorima poslodavci i zaposlenici nisu zastupljeni u socijalnom dijalogu i ne sudjeluju u kolektivnom pregovaranju. To je potrebno uzeti u obzir⁽³³⁾, kao i potrebu za poticanjem socijalnog dijaloga koji je usmjeren na pronalaženje rješenja te pozitivno doprinosi zaštiti radnika i konkurentnosti poduzeća. Kolektivno pregovaranje treba promicati na svim odgovarajućim razinama; kako bi se to pratilo, EGSO preporučuje da se prikupljaju podaci o kolektivnom pregovaranju diljem Europe, uz pomoć pokazatelja u okviru europskog semestra te uz potpuno poštovanje nacionalnih praksi i sustava industrijskih odnosa.

⁽²²⁾ SL C 13, 15.1.2016., str. 161.

⁽²³⁾ Nacionalne rasprave u Austriji, Bugarskoj, Češkoj, Hrvatskoj, Danskoj, Njemačkoj, Finskoj, Mađarskoj, Luksemburgu, Poljskoj, Slovačkoj i Španjolskoj.

⁽²⁴⁾ Primjerice nacionalne rasprave u Bugarskoj.

⁽²⁵⁾ SL C 303, 19.8.2016., str. 54.

⁽²⁶⁾ SL C 389, 21.10.2016., str. 50.

⁽²⁷⁾ Vidjeti bilješku 25.

⁽²⁸⁾ SL C 161, 6.6.2013., str. 67.

⁽²⁹⁾ SL C 13, 15.1.2016., str. 57.

⁽³⁰⁾ Vidjeti bilješku 28.

⁽³¹⁾ Nacionalne rasprave u Cipru, Estoniji, Finskoj, Mađarskoj, Irskoj, Latviji, Rumunjskoj, Sloveniji i Slovačkoj.

⁽³²⁾ Primjerice nacionalne rasprave u Mađarskoj.

⁽³³⁾ Vidjeti bilješku 25.

3.12. Tehnološki napredak otvara nove mogućnosti zapošljavanja, ali pritom će se i izgubiti neka radna mjesta. Ne postoji konsenzus o tome u kojoj mjeri će doći do tih promjena, a u novijim prognostičkim studijama izneseni su različiti zaključci ⁽³⁴⁾.

3.13. U svakom slučaju, ulaganje u ljude mora biti u središtu svake buduće strategije rada. Razina kompetencija i vještina, posebno digitalnih vještina, bit će od ključne važnosti za osposobljavanje građana i radnika da budu spremni za budućnost. Uvođenje „garancije vještina” ⁽³⁵⁾, poduprte potrebnim ulaganjima, moglo bi osigurati okvir za omogućavanje građanima da usvajaju potrebne vještine tijekom cijelog života. Osnova za to pristup je kvalitetnom obrazovanju dostupnom svim građanima EU-a, uključujući strukovno obrazovanje, cjeloživotno učenje i mogućnosti za prekvalifikaciju i usavršavanje.

3.14. Tehnološke promjene mogu potaknuti razvoj vještina, no jednako tako mogu ubrzati postupak zastarijevanja vještina radnika u brojnim zanimanjima. Uz obrazovne subjekte, poduzeća (u suradnji sa sindikatima), Cedefop i vlade moraju imati ulogu u osiguravanju toga da se razvijaju kompetencije i vještine koje su u skladu s potražnjom u promjenjivom svijetu rada ⁽³⁶⁾, među ostalim povećanjem fleksibilnosti nacionalnih sustava obrazovanja i izobrazbe u odnosu na promjenjive potrebe za vještinama. To je potrebno činiti na dosljedan način. Razvoj kompetencija dugotrajan je proces koji iziskuje dovoljno resursa, pa su hitno potrebna veća i učinkovitija ulaganja u obrazovanje i izobrazbu. Potrebno je uzeti u obzir i različit učinak/rezultat sustava obrazovanja i socijalne skrbi u europskim zemljama i regijama.

3.15. Novi oblici rada razvijaju se takvom brzinom da je teško jednakim tempom ažurirati ugovorne odnose, zbog čega je potrebno razmotriti pravni status ugovora. EGSO je pozvao na hitno pojašnjenje statusa posrednika na tržištu rada i internetskih platformi, kao i na ispitivanje ugovornog statusa radnika pri masovnom zapošljavanju putem interneta (eng. *crowd workers*) te drugih novih oblika rada i radnih odnosa. Potrebne su i smjernice kako bi razjasnile moguće sive zone u vezi s radnim statusom u pogledu oporezivanja i socijalnog osiguranja ⁽³⁷⁾. Ukupni cilj mora biti osiguravanje pravednih radnih uvjeta za sve radnike i nastojanje da se svim radnicima osiguraju temeljni standardi rada i odgovarajuća socijalna zaštita.

3.16. Težište je posebno na socijalnim partnerima kad je riječ o promicanju dogovorene fleksibilnosti i stabilnosti na radu na svim odgovarajućim razinama, no za to je potrebna predanost vlada i europske razine, uz poboljšanje suradnju između institucija EU-a, vlada i socijalnih partnera. EGSO je već izjavio da bi EU i države članice u dijalogu sa socijalnim partnerima trebali ispitati mogućnost izrade strategije za prilagodbu područja primjene socijalnih i radnih normi kako bi one odražavale uvjete digitaliziranog radnog okružja ⁽³⁸⁾.

3.17. „Ekonomija dijeljenja” i ostali novi modeli zapošljavanja ne bi se trebali koristiti kao sredstvo za izbjegavanje isplaćivanja pristojnih plaća ili ispunjavanja poreznih obveza odnosno obveza plaćanja socijalnih doprinosa ⁽³⁹⁾. EGSO je već predložio da bi EU trebao razmotriti kako bi se mogao potaknuti razvoj platformi EU-a na način da se stvorena vrijednost zadržava u lokalnim gospodarstvima ⁽⁴⁰⁾.

3.18. Na nekim su nacionalnim raspravama ⁽⁴¹⁾ sudionici postavili pitanje usklađivanja plaća i utvrđivanja minimalnih plaća u državama članicama. EGSO smatra kako je u tom smjeru potrebno poduzeti dodatne napore. Studija Međunarodne organizacije rada „Izgradnja socijalnog stupa za europsku konvergenciju” ⁽⁴²⁾ korisna je referentna točka. U njoj se ističe kako se za usporedbu razine minimalnih plaća može koristiti niz pokazatelja koji vode računa o nacionalnim okolnostima, no najpopularniji je omjer između minimalne i medijalne (srednje) plaće. Povrh toga, navodi da bi se usvajanjem zajedničkog pristupa prema politikama minimalnih plaća na razini EU-a moglo doprinijeti ograničavanju rasprostranjenosti

⁽³⁴⁾ Vidi npr. Frey i Osborne 2013.: *The Future of employment: How susceptible are jobs to computerisation* („Budućnost zapošljavanja: kako će kompjuterizacija utjecati na radna mjesta”) i Breugel 2014.: *The computerisation of European jobs* („Kompjuterizacija europskih poslova”).

⁽³⁵⁾ Vijeće je 21. i 22. studenog 2016. postiglo politički sporazum o Preporuci kojom se uspostavljaju „Oblici usavršavanja: nove mogućnosti za odrasle” (prethodno „garancija vještina”).

⁽³⁶⁾ Vidjeti bilješku 25.

⁽³⁷⁾ Vidjeti bilješku 25.

⁽³⁸⁾ Vidjeti bilješku 22.

⁽³⁹⁾ Vidjeti bilješku 22.

⁽⁴⁰⁾ Vidjeti bilješku 22.

⁽⁴¹⁾ O tome se raspravljalo u zemljama Istočne i Srednje Europe, npr. u Bugarskoj, Češkoj Republici, Slovačkoj i Francuskoj.

⁽⁴²⁾ „Studies on Growth with Equity, Building a Social Pillar for European convergence”, Međunarodna organizacija rada, 2016.

siromaštva u proširenoj Uniji i smanjivanju udjela stanovništva s niskim primanjima u nacionalnim okvirima. Kao moguću polazišnu točku predlaže tripartitnu analizu, provedenu na nacionalnoj razini, o broju primatelja minimalnog dohotka, razini minimalnog dohotka i poštovanju propisa o minimalnom dohotku, kao što se navodi u instrumentima ILO-a. U studiji Međunarodne organizacije rada također se utvrđuje da se u zaključcima brojnih studija ističe važnost uravnoteženog pristupa – kao što je naglašeno u Konvenciji br. 131 – u odnosu na elemente koje treba uzeti u obzir prilikom utvrđivanja razine minimalnog dohotka koji, što je više i što je primjerenije moguće u odnosu na nacionalne prakse i uvjete uključuje: (a) potrebe radnika i njihovih obitelji, vodeći računa o općoj razini plaća u zemlji, troškovima života, socijalnim naknadama i relativnom životnom standardu ostalih društvenih skupina; te (b) gospodarske čimbenike, uključujući zahtjeve gospodarskog razvoja, razine produktivnosti i poželjnost dosezanja i održavanja visoke razine zaposlenosti. Ta pitanja zahtijevaju dodatne rasprave koje se trebaju voditi u kontekstu razvoja socijalnog stupa. EGSO naglašava da se ključna nadležnost i autonomija nacionalnih socijalnih partnera u procesima određivanja plaća u potpunosti mora poštovati i to u skladu s nacionalnim praksama. U nekim se nacionalnim raspravama spomenula potreba poštovanja podjele nadležnosti i načela supsidijarnosti, kao i uloge socijalnih partnera u određivanju razine minimalnih plaća ⁽⁴³⁾. Ukupno gledajući, EGSO je već izjavio da među državama članicama europodručja nije došlo do konvergencije, unatoč očekivanjima endogenog optimalnog valutnog područja ⁽⁴⁴⁾.

3.19. U nekim je nacionalnim raspravama istaknuto da su demografske promjene ⁽⁴⁵⁾ i promjenjivi društveni obrasci dodatni čimbenici koji ostavljaju duboke posljedice na svijet rada. Aktivne politike tržišta rada moraju biti učinkovite i ciljane kako bi se postigli dobri rezultati na području zapošljavanja. U jednoj se zemlji raspravljalo o stavljanju naglaska na mogućnost uključivanja privatnih agencija u svrhu poboljšavanja aktivne potpore za tražitelje zaposlenja ⁽⁴⁶⁾. Politikama zapošljavanja i tržišta rada u Europi moraju se nastaviti provoditi opipljive mjere kako bi se načelo zabrane diskriminacije na radnom mjestu provelo i u praksi i kako bi se osigurala jednakost svih skupina radnika ⁽⁴⁷⁾.

3.20. Jednakost spolova središnji je čimbenik za osiguravanje pravednih radnih uvjeta za sve. Osim većeg udjela žena na tržištu rada, starenje stanovništva i duži radni vijek vjerojatno će dovesti do većih odgovornosti na području brige o drugima tijekom životnog ciklusa. Fleksibilnost u pogledu rada i radnog vremena te održiva ravnoteža između profesionalnog i privatnog života bit će od sve veće važnosti za sve radnike. EGSO je već naglasio da usklađivanje posla i obiteljskih obveza zahtijeva koordiniranje na nizu područja kao što su briga o djeci, roditeljski dopust i radna mjesta prikladna za obitelj ⁽⁴⁸⁾. EGSO poziva na uvođenje integriranog pristupa koji objedinjuje zakonodavne i nezakonodavne mjere na odgovarajućoj razini kako bi se u državama članicama promicala ravnoteža između profesionalnog i privatnog života. Važna su ciljana ulaganja u dostupne i financijski pristupačne ustanove za čuvanje djece. Time će se doprinijeti povećanju sudjelovanja u radu, posebno žena, ali i u punom radnom vremenu.

3.21. Treba obratiti posebnu pozornost na integriranje osjetljivih dijelova društva i manjina u tržište rada. Gospodarska, društvena i kulturna situacija Roma u većini se država članica ne poboljšava i kao što je izneseno u izvješću EGSO-a, strategija za Rome treba se dosljedno uključiti u europski semestar ⁽⁴⁹⁾.

3.22. Održivi mirovinski sustavi od ključne su važnosti s obzirom na starenje europskih društava. Komisija je izjavila da povećanje dobne granice za odlazak u starosnu mirovinu koje je u skladu s dužim očekivanim životnim vijekom zajedno s nastojanjima da se promiče aktivno starenje ne samo da omogućuju znatno smanjenje izdataka za mirovinu već omogućuju i stjecanje većih mirovinskih prava. Međutim, EGSO je već prije kritizirao prijedlog Komisije prema kojem se dobna granica za umirovljenje treba prilagoditi dužem očekivanom životnom vijeku te je umjesto toga predložio mjere kojima se aktualna dobna granica za umirovljenje približava zakonskoj dobi za odlazak u mirovinu ⁽⁵⁰⁾. Kao što je utvrdio Odbor za socijalnu

⁽⁴³⁾ Primjerice nacionalne rasprave u Finskoj i Danskoj.

⁽⁴⁴⁾ Promjene u globalnoj ekonomiji – posljedice po konkurentnost EU-a (informativno izvješće).

⁽⁴⁵⁾ Primjerice nacionalne rasprave u Finskoj, Sloveniji, Malti, Irskoj, Poljskoj i Estoniji.

⁽⁴⁶⁾ Nacionalna rasprava u Češkoj Republici.

⁽⁴⁷⁾ Vidjeti bilješku 18.

⁽⁴⁸⁾ SL C 341, 21.11.2013., str. 6.

⁽⁴⁹⁾ Izvješće EGSO-a „Bolja integracija romske zajednice kroz inicijative civilnog društva” (2014.).

⁽⁵⁰⁾ SL C 299, 4.10.2012., str. 115.; SL C 332, 8.10.2015., str. 68.

zaštitu, smanjenje nezaposlenosti i poticanje dužeg zadržavanja na današnjim tržištima rada, uključujući i uz pomoć većeg sudjelovanja žena na tržištu rada, bit će ključno za buduću održivost i primjerenost mirovinskih naknada ⁽⁵¹⁾. Na primjer, europski usporedivi indeks za održivost i primjerenost mirovina bio bi korisna referentna vrijednost kojom bi se podupirala nastojanja država članica da reformiraju svoje mirovinske sustave i smanje siromaštvo.

3.23. Cilj produženja radnog vijeka ljudi mora biti popraćen pristupom koji tijekom čitavog životnog ciklusa objedinjuje dobre radne uvjete, uključujući propise o zdravlju i sigurnosti na radu i o radnom vremenu te potiče ljude da iskoristavaju mogućnosti cjeloživotnog učenja. Drugi nužan preduvjet je i duži radni vijek do dobi za umirovljenje, s pristojnim primanjima tijekom radno aktivnih godina što vodi do pristojne mirovine, kao i osmišljavanje politika koje starijim radnicima omogućuju lakši postupni odlazak u mirovinu – evolucija naših načina rada u tom je pogledu također ključan čimbenik.

3.24. Standardi socijalne sigurnosti u EU-u veoma se razlikuju, ovisno o različitim sustavima i tradicijama. EGSO se zalaže za jasnije strateške prioritete EU-a na polju socijalne politike te za definiranje općih načela socijalne politike. EGSO ukazuje kako je potrebno težiti uspostavi obvezujuće minimalne razine socijalne zaštite ⁽⁵²⁾ te predlaže da se utvrde visoki standardi istovremeno vodeći računa o zahtjevima održivosti i primjerenosti. Bolja razmjena najboljih praksi potrebna je za uključiviju mrežu socijalne sigurnosti za sve koji zakonito žive u EU-u. U kontekstu izazova „Rada 4.0” i pojave novih oblika zapošljavanja i poluzapošljavanja bitno je razmisliti i odlučiti kako države članice mogu reformirati svoje sustave socijalne sigurnosti kako bi svoje osiguranje za nezaposlene pretvorile u uključivo osiguranje zaposlenja koje može funkcionirati kao budući sigurnosni pojas i također omogućiti zapošljavanje i pristojni rad. Važno je osigurati da rad bude privlačnija opcija od dobivanja socijalne pomoći na način da se stvaraju pravi poticaji kojima bi se omogućilo da ljudima bude bolje ako rade i kojima bi se ljudima koji ne pronađu posao jamčila sigurnost prihoda. Utvrđivanje usporedivih mjerila na tom području moglo bi predstavljati dodanu vrijednost za države članice koje bi po potrebi mogle poboljšati uvjete za dobivanje socijalne pomoći, dužinu razdoblja primanja takvih naknada i njihove razine.

3.25. EGSO je još 2009. godine naglašavao da Europa mora ponovno zauzeti svoj vodeći položaj na području istraživanja i inovacija. Istaknuo je da bi uspješnost na znanstvenim i tehničkim poljima i njihova primjena u konkurentnoj svjetskoj ekonomiji osigurala europsku budućnost na svjetskoj industrijskoj sceni. Povrh toga, naglasio je da društvena klima otvorena napretku predstavlja preduvjet za inovacije ⁽⁵³⁾. Kreativno poduzetništvo koje vodi do prilika za zapošljavanje također ima ključnu ulogu u oblikovanju sredine koja pogoduje inovacijama. Civilno društvo u tom procesu ima ključnu ulogu.

3.26. EGSO smatra da je inovacijski kapacitet na radnom mjestu povezan sa sudjelovanjem radnika. Osim toga, „dobro” i „održivo” poslovno upravljanje mora se izgraditi na prokušanim i ispitanim zakonskim strukturama unutarnjeg tržišta i praksama sudjelovanja zaposlenika na temelju informacija, savjetovanja i po potrebi, također i suodlučivanja ⁽⁵⁴⁾. Odredbe o obveznom sudjelovanju zaposlenika treba konsolidirati na temelju već postignutih standarda ⁽⁵⁵⁾ te se zahtijeva njihova ujedinjena primjena u pravu EU-a.

3.27. Klimatske promjene predstavljaju najvažniji ekološki i društveni izazov za Europu i ostatak svijeta. Budućnost rada kroit će i naša neodgodiva potreba da radi očuvanja planeta mijenjamo naša gospodarstva, industrije i radna mjesta. EGSO pozdravlja činjenicu da je EU ratificirao Pariški sporazum i poziva na uspostavu koalicije civilnog društva i podnacionalnih vlasti u svrhu ispunjavanja obveza iz COP-a 21 ⁽⁵⁶⁾. Ispunjavanje tih obveza mora biti u skladu s obvezama EU-a u pogledu smanjenja siromaštva. Davanje potpore pravednom prijelazu, dostojanstvenom radu i zapošljivosti zahtijevat će ulaganje u resurse u svrhu pomaganja zajednicama i radnicima u sektorima koji su tim prijelazom već pogođeni, kao i predviđanje i omogućavanje budućeg restrukturiranja i prijelaza na zelenije i održivije gospodarstvo. Plan ulaganja za Europu projekte bi trebao podupirati u skladu s obvezama konferencije COP21.

⁽⁵¹⁾ Odbor za socijalnu zaštitu, Instrument za praćenje uspješnosti socijalne zaštite (SPPM) – Izvješće o ključnim socijalnim izazovima i glavnim porukama Odbora za socijalnu zaštitu, 12606/16.

⁽⁵²⁾ SL C 13, 15.1.2016., str. 40.

⁽⁵³⁾ Dokument o stajalištu EGSO-a „Istraživanje i inovacije u EU-u” (EESC-13-19-EN).

⁽⁵⁴⁾ SL C 161, 6.6.2013., str. 35.

⁽⁵⁵⁾ Vidjeti bilješku 54.

⁽⁵⁶⁾ SL C 389, 21.10.2016., str. 20.

4. Potreba za socijalnim ulaganjima

4.1. Socijalne i gospodarske neravnoteže prijetnja su EU-u. One narušavaju socijalnu koheziju i političku vjerodostojnost te koče gospodarski napredak. EGSO je već iznio svoja stajališta o tome da je potreba za hvatanjem u koštac sa siromaštvom prioritet i da borba protiv siromaštva i socijalne isključenosti treba postati jedna od glavnih sastavnica stupa ⁽⁵⁷⁾.

4.2. Premda priznaje da je smanjenje siromaštva prije svega u nadležnosti država članica, EGSO također poziva Vijeće EU-a da ponovno iskaže predanost ispunjavanju cilja povezanog sa smanjenjem siromaštva, utvrđenom u strategiji Europa 2020., istovremeno primjenjujući cjelovitiji pristup. To znači da bi se smanjenjem siromaštva trebalo sustavno baviti u sklopu čitavog procesa europskog semestra i da bi strategiju Europa 2020. valjalo povezati s Programom održivog razvoja do 2030. ⁽⁵⁸⁾. Gospodarski rast i konkurentnost prijeko su potrebni pa je stoga za smanjenje nejednakosti i siromaštva važna makroekonomska politika koja doprinosi stvaranju pristojnih poslova.

4.3. EGSO je već utvrdio da će, što se duže nastavi sa sadašnjom politikom štednje koja je usmjerena na rezanje izdataka, a ne sadrži odgovarajuće mjere za stvaranje rasta, socijalne kohezije i solidarnosti, postajati sve jasnije da povećanje socijalne nejednakosti ugrožava gospodarsku integraciju i blagostanje Europe ⁽⁵⁹⁾. EGSO poziva na poduzimanje novih napora u svrhu promicanja koncepta socijalnih ulaganja u svim relevantnim područjima politike ⁽⁶⁰⁾. EGSO vjeruje da je potrebno dodatno razmotriti na koji bi se način „Junckerov plan br. 2” mogao povezati s ciljevima Paketa mjera za socijalno ulaganje. Nadalje, pozvao je na uspostavu Europskog pakta za socijalno ulaganje ⁽⁶¹⁾, koji bi podržao socijalne reforme i socijalna ulaganja i pridonio ostvarenju nove gospodarske, socijalne i teritorijalne konvergenije.

4.4. EGSO je pozdravio Paket mjera za socijalno ulaganje koji je izradila Komisija, a za koji se činilo da nagovještava promjenu paradigme u smjeru snažnijeg fokusiranja na socijalno ulaganje koje se ne smatra troškom već ulaganjem u europski potencijal rasta i zapošljavanja ⁽⁶²⁾. EGSO žali zbog toga što se nije više toga učinilo za djelotvornu provedbu tih ciljeva. Socijalnim se ulaganjem tijekom vremena ostvaruju gospodarske i društvene koristi, u smislu većeg zapošljavanja ili većih dohodaka, boljeg zdravlja, smanjenja nezaposlenosti, boljeg obrazovanja, manjeg siromaštva i socijalne isključenosti itd. Njime se također poboljšava blagostanje i dobrobit pojedinaca, dok se istovremeno potiče gospodarstvo jer se osigurava kvalificiranija radna snaga, veća produktivnost i zapošljavanje. Takvo ulaganje, posebno kada povećava rast, također bi doprinijelo jačanju vještina i kvalifikacija radnika, poboljšalo bi njihove mogućnosti u društvu i na tržištu rada te stimuliralo gospodarstva, pomažući EU-u da iz krize izađe jači i konkurentniji. Povrh toga, njime bi se osigurala učinkovitija i djelotvornija javna potrošnja, što bi srednjoročno i dugoročno dovelo do uštede u javnim proračunima.

4.5. EGSO je već pozdravio činjenicu da Europska komisija ⁽⁶³⁾ izričito priznaje važnu ulogu socijalne ekonomije, socijalnih poduzeća, civilnog društva i socijalnih partnera u provedbi paketa mjera za socijalno ulaganje.

4.6. EGSO je već iznio svoje stajalište o tome da bi utvrđivanje minimalnog europskog dohotka u sklopu okvirne direktive pridonijelo borbi protiv socijalne isključenosti, osiguravanju gospodarske i teritorijalne kohezije, zaštiti temeljnih prava pojedinca, jamčenju ravnoteže između gospodarskih i socijalnih ciljeva te pravednoj raspodjeli resursa i dohodaka. Ponovno poziva Komisiju da ispita mogućnosti financiranja europskog minimalnog dohotka i osnivanja odgovarajućeg fonda ⁽⁶⁴⁾.

4.7. EGSO ponavlja svoje stajalište da su održivi, učinkoviti i djelotvorni sustavi socijalne skrbi od najveće važnosti za sva društva u EU-u. Oni predstavljaju temeljna sredstva za održavanje socijalne i teritorijalne kohezije, solidarnosti, stabilnosti u društvu, kao i za podupiranje gospodarskog rasta. Sustavi socijalne skrbi također imaju važnu zadaću automatskih stabilizatora, kao što se pokazalo za vrijeme krize. Iako priznaje da je donošenje odluka o strukturi i sadržaju socijalnih politika prije svega u nadležnosti država članica, nacionalne inicijative i inicijative EU-a trebale bi stremiti

⁽⁵⁷⁾ SL C 133, 14.4.2016., str. 9.

⁽⁵⁸⁾ Vidjeti bilješku 57.

⁽⁵⁹⁾ SL C 13, 15.1.2016., str. 33.

⁽⁶⁰⁾ Doprinos EGSO-a programu rada Komisije za 2017. Godinu., 14.7.2016.

⁽⁶¹⁾ SL C 271, 19.9.2013., str. 1.

⁽⁶²⁾ SL C 271, 19.9.2013., str. 91.

⁽⁶³⁾ Vidjeti bilješku 62.

⁽⁶⁴⁾ SL C 170, 5.6.2014., str. 23. (ovo mišljenje nije podržala Skupina poslodavaca; vidjeti <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/statement-minimum-income.pdf>).

povećavanju učinkovitosti i poboljšavanju sustava socijalne zaštite koji obuhvaćaju socijalnu sigurnost, socijalnu pomoć i socijalne usluge, zdravstvenu skrb i stambeno zbrinjavanje⁽⁶⁵⁾). Kao što su utvrdili Vijeće i Odbor za socijalnu zaštitu, države članice trebaju nastaviti poduzimati napore za poboljšanje uspješnosti sustava socijalne zaštite i trebaju se pobrinuti za to da ti sustavi ostvaruju bolje socijalne rezultate, istovremeno maksimalno povećavajući pozitivan utjecaj zapošljavanja i rasta⁽⁶⁶⁾).

4.8. Nacionalne ustanove iz sustava socijalne sigurnosti i javne vlasti odgovorne za osiguravanje univerzalnih, kvalitetnih, pristupačnih i dostupnih socijalnih usluga. Države moraju odobriti, nadzirati i ulagati u pristup davanju tih usluga, koje mogu pružati javna tijela, neprofitni ili profitni akteri, kao što je to već slučaj u više zemalja EU-a. Važnu ulogu imaju reprezentativne organizacije civilnog društva, posebno socijalni partneri, socijalna poduzeća i uzajamna društva. Ta uloga obuhvaća izradu, provedbu, pružanje i nadzor usluga sustava socijalne sigurnosti i zdravstvenog osiguranja kao i programa socijalne pomoći. Osim toga, uža suradnja svih aktera može doprinijeti boljem i učinkovitijem iskorištavanju javnih resursa u provedbi socijalnih politika. To bi također trebalo uključivati mogućnost korištenja partnerstava između javnih tijela i privatnih subjekata uz poštovanje značajki nacionalnih sustava.

4.9. EGSO smatra da je potreban snažniji i transparentniji dijalog između relevantnih aktera kako bi se sustavi socijalne zaštite mijenjali i postali održiviji u smislu određivanja prioritetnih sredstava za učinkovita, djelotvorna i relevantna javna ulaganja, uz potpuno poštovanje socijalnih prava i s ciljem njihovog promicanja i promicanja temeljnih načela sustava socijalne sigurnosti država članica.

4.10. Prijelaz na „Rad 4.0“. mora biti popraćen usporednim prijelazom na „Skrb 4.0.“ Održivost i prikladnost sustava socijalne zaštite dovedena je u pitanje zahvaljujući krizi, sporom rastu, visokoj razini nezaposlenosti kao i kombinaciji sve starijeg stanovništva i sve malobrojnije radne snage. Usporedno s time, kao posljedica starenja stanovništva postoji sve veća potražnja za socijalnim uslugama, no sredstva za zadovoljavanje te potražnje su ograničena. Stoga su reforme od presudne važnosti za uspostavu djelotvornih i gospodarski učinkovitih sustava socijalne zaštite, socijalnih politika i usluga. Stup ne samo da bi trebao odražavati preobrazbe koje se događaju u svijetu rada već također treba težiti podupiranju država članica u osiguravanju odgovarajućih rješenja kao odgovor na važne promjene u sustavima socijalne zaštite, socijalne politike i usluga. Ključni ciljevi trebaju biti zaštita njihove kvalitete, održivost, pristupačnost, dostupnost i prikladnost za sve koji o njima ovise, uz pomoć odgovarajućih regulacijskih okvira i politika.

4.11. EGSO također priznaje da su neprestani pritisci na javne proračune, demografske i društvene promjene, kao i novonastali društveni izazovi u mnogim državama članicama stvorili nove i inovativne organizacijske oblike za financiranje i isporuku naknada i usluga. Tu pojavu, koju nazivamo socijalnom inovacijom, pokreće potreba rješavanja nezadovoljenih društvenih potreba. Njome se nadopunjuju tradicionalni sustavi državne socijalne skrbi, jer se mobiliziraju različiti društveni i gospodarski akteri i financijska sredstva u okviru suradnje s lokalnim vlastima. Međutim, ona ne smije zamijeniti odgovornost i ulogu države i njezinih različitih javnih elemenata u osiguravanju univerzalnog pristupa kvalitetnim, financijski pristupačnim, održivim i dostupnim uslugama za stanovnike EU-a u skladu s nacionalnim praksama. Socijalne inovacije stvaraju društveni kapital i jačaju ulogu lokalnih zajednica. Preporučuje se da Europska komisija i države članice osiguraju učinkovitu primjenu glavnih instrumenata kao što su javna nabava i europski strukturni i investicijski fondovi kako bi se dala potpora socijalnim inovacijama i poduzećima socijalne ekonomije.

4.12. EGSO je u više navrata naglasio posebnu i važnu ulogu socijalne ekonomije, uključujući socijalna poduzeća, u provedbi gospodarskih i socijalnih rješenja⁽⁶⁷⁾). Sektor predstavlja ključni element europskog socijalnog modela i izravno doprinosi socijalnoj i gospodarskoj koheziji i promjeni, pravednijoj raspodjeli prihoda i bogatstva kao i aktivnom građanstvu. EGSO je nedavno pozvao na Akcijski plan EU-a za socijalnu ekonomiju⁽⁶⁸⁾).

⁽⁶⁵⁾ Primjerice nacionalne rasprave u Bugarskoj, Irskoj, Rumunjskoj i Španjolskoj.

⁽⁶⁶⁾ Zaključci Vijeća „Socijalno upravljanje za uključivu Europu“, 2015. (dokument Vijeća 14129/15) i Odbor za socijalnu zaštitu, instrument za praćenje uspješnosti socijalne zaštite (SPPM) – Izvješće o ključnim socijalnim izazovima i glavnim porukama Odbora za socijalnu zaštitu (dokument Vijeća 12606/16).

⁽⁶⁷⁾ Vidjeti npr. SL C 117, 26.4.2000., str. 52.; SL C 318, 23.12.2009., str. 22.; SL C 229, 31.7.2012., str. 44.; SL C 458, 19.12.2014., str. 14.; Projekt o socijalnom poduzetništvu. Važna uloga socijalne ekonomije bila je tema i nekoliko nacionalnih rasprava, primjerice u Bugarskoj, Estoniji, Italiji, Litvi, Portugalu i Španjolskoj.

⁽⁶⁸⁾ Doprinos EGSO-a programu rada Europske komisije za 2017., 15. lipnja 2016.

4.13. Općenito, i u okviru nadležnosti EU-a, stupom socijalnih prava trebalo bi se nastojati uspostaviti zajednički referentni okvir za mjerenje i praćenje potrebnog nacionalnog pravnog i političkog okvira u cilju osiguravanja prava na kvalitetne usluge, posebno socijalnih naknada⁽⁶⁹⁾, uključujući raspoloživost, pristupačnost i dostupnost socijalnih usluga kao i njihovu održivost i učinkovitost. To bi trebalo primjenjivati na sve grane socijalne sigurnosti⁽⁷⁰⁾ kao i na sve druge socijalne usluge, odnosno usluge socijalne zaštite.

4.14. Jednako tako, stupom socijalnih prava trebalo bi nastojati stvoriti potrebne poticaje za države članice kako bi one osigurale prenosivost prava stečenih u skladu s relevantnim nacionalnim kriterijima, čime bi se osigurala sloboda kretanja. Time bi se omogućila prilagođenija potpora pojedincima u kontekstu organizacije njihovih profesionalnih i privatnih života, i svakom građaninu EU-a osigurala respektabilnija i fleksibilnija mogućnost prilagodbe životnom ciklusu, što se posebno odnosi na neometano stupanje na tržište rada, mijenjanje zaposlenja i napuštanje tržišta rada.

4.15. Nadalje, stup socijalnih prava trebalo bi koristiti za određivanje mjerila u pogledu pružanja osnovnih usluga. Provedbene strategije država članica trebalo bi osmišljavati vodeći računa o specifičnim socioekonomskim i proračunskim okolnostima svake zemlje. Mjerila ne bi trebala biti ograničena na dostupnost usluga, već biti pokretač provedbe osnovnih načela sadržanih u Protokolu 26 (univerzalni pristup, kvaliteta, sigurnost, cjenovna pristupačnost, jednako postupanje i promicanje prava korisnika). Prilikom izrade mjerila kao primjer bi trebalo koristiti dobrovoljni Europski okvir za kvalitetu socijalnih usluga i Europski okvir za kvalitetne ustanove ranog odgoja i obrazovanja.

4.16. Načelo jednakih mogućnosti za sve sadržano je u europskim Ugovorima i mora se u potpunosti i na primjeren način odražavati u uključivom stupu socijalnih prava. Budući da je u pravnoj stečevini EU-a već predviđen zajednički skup minimalnih standarda za radnike u cijeloj Europi, oni se moraju provoditi. Treba osigurati jednakost i nediskriminaciju kako za muškarce i žene, tako i za sve skupine u našem društvu, uključujući osobe s invaliditetom, pripadnike zajednice LGBTI, osobe koje pripadaju etničkim manjinama i ostale osobe suočene s diskriminacijom.

4.17. Za suočavanje s demografskim starenjem i sve manjim brojem radno sposobnog stanovništva ključno je postići da različite skupine u Europi više sudjeluju u radu. Također je potreban napredak u pogledu promicanja jednakosti i nediskriminacije u drugim aspektima života koji se ne odnose samo na rad, kao što su pristup robi i uslugama, obrazovanje, stanovanje i zdravstvena skrb. U tom kontekstu, očekuje se da će se ubrzo ponovno pokrenuti rasprava o Direktivi EU-a o jednakom postupanju u vezi s pristupom robi i uslugama.

5. Zaključci rasprava s organiziranim civilnim društvom

5.1. EGSO je u razdoblju od 2. rujna do 2. studenog 2016. organizirao rasprave s organiziranim civilnim društvom u svim državama članicama. Rasprave je koordiniralo troje članova EGSO-a („trojke”) iz dotične zemlje, obično u suradnji s Europskom komisijom (15 rasprava) ili nacionalnim gospodarskim i socijalnim vijećem (sedam rasprava). Sudionici su bili iz širokog spektra udruga poslodavaca, sindikata i drugih organizacija civilnog društva, kao i nešto rjeđe iz krugova akademske zajednice. Ukupno je u 28 rasprava sudjelovalo približno 1 800 predstavnika organizacija civilnog društva.

5.2. Temelj većeg dijela rasprava bio je niz ključnih tema. Rasprave su obuhvaćale brojna pitanja koja odražavaju različitosti nacionalnih sustava, prioritete i okolnosti. Troje koordinatora pripremilo je nakon rasprava nacionalna izvješća koja su u većini slučajeva uključivala zaključke i/ili preporuke. Sljedeća pitanja korištena su kao smjernice:

1. Što smatrate najvećim gospodarskim i socijalnim izazovima u Europi i u vašoj zemlji koje je potrebno što hitnije riješiti? Što je potrebno za njihovo rješavanje?
2. Smatrate li da je stup socijalnih prava potreban i, ako jest, kako ga treba oblikovati u cilju rješavanja ključnih socijalnih i gospodarskih izazova u Europi i u vašoj zemlji?

⁽⁶⁹⁾ U to su uključene invalidnost, dugoročna skrb i skrb o djeci.

⁽⁷⁰⁾ Zdravstvene usluge i naknade za slučaj bolesti, naknade za nezaposlenost, starosna mirovina, naknada za ozljedu na radu, obiteljska davanja, roditeljska naknada, naknada za invalidnost, naknade za nadživjele osobe.

3. Kako bi obnovljena europska strategija za tržište rada mogla zadovoljiti potrebe poduzeća, radnika i tražitelja zaposlenja u pogledu fleksibilnosti i sigurnosti? Kako bi se u tom kontekstu mogla uzeti u obzir važna pitanja poput novih okolnosti izazvanih sve većom digitalizacijom gospodarstva i tržišta rada, izazova koje donosi starenje stanovništva te potrebe za olakšavanjem tranzicije na tržištu rada?
4. Kako se može osigurati održivost sustava socijalne zaštite, a raspoloživa sredstva prioritetno iskoristiti za učinkovita, relevantna i potrebna socijalna ulaganja i usluge? Koja je uloga različitih dionika?
5. Kako europski stup socijalnih prava može na pozitivan način podupirati gospodarsku i socijalnu konvergenciju diljem Europe?
6. Što nam je potrebno za promicanje i podržavanje kohezivnih društava u Europi?

5.3. Zaključci/preporuke iz izvješća po pojedinim državama troje članova pokazali su da se tijekom rasprava razgovaralo o brojnim zajedničkim temama koje su sažete u ovom dijelu mišljenja.

5.3.1. U pogledu područja primjene i formata europskog stupa socijalnih prava:

- u 18 država članica zaključci/preporuke ukazuju na to da je organizirano civilno društvo, ili dio njega, podržalo inicijativu pokretanja europskog stupa socijalnih prava (CY, DE, EE, EL, ES, FI, FR, IE, IT, LT, LV, MT, PL, PT, RO, SE, SI, SK). U 12 država članica (DE, EE, ES, FI, HR, HU, IE, IT, LU, MT, PT, SK) navedeno je da bi ciljeve, područje primjene i/ili sadržaj stupa trebalo dodatno razjasniti,
- u zaključcima iz 13 država članica ukazuje se na međuovisnost gospodarskih i socijalnih politika (BG, CY, CZ, DE, ES, FI, HR, IE, IT, RO, SE, SI, UK). Nadalje, u devet država članica (DE, DK, EE, EL, ES, FI, MT, RO, SE) ističe se važnost rasta, a u šest slučajeva važnost konkurentnosti (EE, ES, FI, DK, MT, SE),
- u zaključcima iz 12 država članica navodi se da bi se europski stup socijalnih prava trebao primjenjivati na cijeli EU (BG, DE, CZ, EE, ES, FI, HR, HU, IT, PL, SK, SE),
- u zaključcima iz devet država članica navode se pitanja provedbe/primjene europskog stupa socijalnih prava ili pitanja provedbe/primjene postojeće pravne stečevine i politika (BG, DK, EE, HR, IE, LV, LT, PL, SE). U pet slučajeva (BG, HR, IE, LV, LT) izričito se navodi da bi stup socijalnih prava trebao biti uključen u postupak europskog semestra,
- u zaključcima iz osam država članica (DE, EL, ES, FI, HU, PT, SK, RO) istaknuta je potreba za promicanjem socijalne kohezije i borbom protiv siromaštva, nejednakosti i isključenosti,
- u sedam država članica (BE, CZ, DE, DK, FI, HR, SE) skrenula se pažnja na potrebu za poštovanjem načela supsidijarnosti. U tom kontekstu, tri nordijske države članice (FI, SE, DK) zalagale su se za nacionalnu nadležnost za kolektivno pregovaranje, dok se u tri države članice (FI, SE, BE) zalagalo za podjelu nadležnosti,
- o pitanju konvergencije (uključujući uzlaznu konvergenciju, konvergenciju socijalnih politika i/ili konvergenciju među državama članicama općenito) raspravljalo se u osam država članica (BG, DE, FR, HR, HU, IT, PT, SK),
- u zaključcima/preporukama iz šest država članica ukazivalo se na potrebu za ulaganjima, bilo da je riječ o javnim, privatnim i/ili socijalnim ulaganjima (CZ, EL, ES, HR, IE, SI).

5.3.2. Ključne teme iz zaključaka/preporuka povezane s preliminarnim nacrtom europskog stupa socijalnih prava Europske komisije:

- ključna uloga socijalnog dijaloga navedena je u zaključcima/preporukama iz 11 država članica (CY, EE, ES, FI, HU, HR, IE, LV, RO, SI, SK),
- u sedam država članica (CY, EE, FI, IE, LV, RO, SI) istaknuta je važnost civilnog dijaloga (iako to pitanje nije bilo obuhvaćeno Komisijinim preliminarnim nacrtom),

- u zaključcima iz šest država članica (CY, DK, HR, HU, PL, SI) istaknuta je potreba za prilagođavanjem promjenama, posebno u kontekstu digitalizacije,
- na potrebu da se u obzir uzmu izazovi i promjene koji proizlaze iz demografskog razvoja ukazano je u zaključcima iz triju zemalja (BG, CY, SI),
- u zaključcima/preporukama najčešće se ukazivalo na pitanja integriranih socijalnih naknada i usluga, zdravstvene skrbi i naknade za slučaj bolesti, mirovine, naknade za nezaposlenost, minimalnog dohotka i pristupa osnovnim uslugama (pitanja uključena u 20 načela iz Komisijinog preliminarog nacrt), kao i socijalne sigurnosti, socijalnih standarda i održivosti sustava socijalne zaštite. Jedno ili više tih pitanja spomenuto je u zaključcima iz 22 države članice (BE, BG, CY, CZ, DE, DK, EL, FI, FR, HR, HU, IT, LT, LU, LV, MT, PT, RO, SE, SI, SK, UK),
- pitanja zaposlenosti, otvaranja radnih mjesta i borbe protiv nezaposlenosti (uključujući nezaposlenost mladih) navedena su u zaključcima/preporukama iz sedam država članica (BE, CZ, EL, ES, FI, HR, RO),
- u zaključcima iz 11 država članica (BE, BG, CY, CZ, DE, DK, FI, FR, HR, HU, SI) naglasak je stavljen na obrazovanje i vještine (i u kontekstu digitalizacije tržišta rada),
- u zaključcima iz 10 država članica (BE, CY, CZ, DK, FI, HR, HU, MT, RO, UK) istaknuta je potreba da se nedovoljno zastupljenim ili marginaliziranim skupinama osigura sudjelovanje na tržištu rada, dok je u njih sedam (BE, DE, DK, FI, HU, MT, UK) u tom kontekstu navedena ravnopravnost spolova,
- u osam država članica (CZ, CY, DK, FI, FR, HR, RO, SE) ukazano je na jedno ili više sljedećih pitanja: potrebu za stabilnošću zaposlenja, tranzicijama i pristojnim radom i/ili socijalnom sigurnošću, i u kontekstu digitalizacije tržišta rada,
- u zaključcima iz triju država članica (DK, FI, SI) ukazano je na činjenicu da bi koncept „fleksigurnosti” doprinio tomu da europski socijalni model bude otporan na promjene u budućnosti (DK), na potrebu za ravnotežom između fleksibilnosti i sigurnosti (FI), kao i na to da bi u obzir trebalo uzeti ekonomske potrebe za fleksibilnim načinom rada (SI).

5.4. Zaključci/preporuke pokazali su i da je glavna točka razilaženja bila povezana s pitanjem treba li u okviru stupa socijalnih prava predvidjeti zakonodavne mjere. Sudionici u svim zemljama bili su podijeljeni oko tog pitanja, pri čemu predstavnici poslodavaca (općenito) ne podržavaju ideju uvođenja dodatnih propisa, dok predstavnici sindikata (općenito) imaju suprotno mišljenje.

6. Upravljanje

6.1.1. Europski stup socijalnih prava treba biti mnogo jasniji u pogledu sadržaja, postupaka, konkretnih inicijativa za njegovu provedbu, financiranja i praćenja, pored pojašnjavanja uloga različitih subjekata. Pitanje upravljanja iznimno je važno, pri čemu se potrebno pridržavati načela predviđenih Ugovorima, uključujući načelo supsidijarnosti. Građani imaju pravo znati tko je nadležan i tko snosi odgovornost za svaku odluku.

6.1.2. Što se tiče relevantnih subjekata i njihove uloge, EGSO naglašava da u pitanjima tržišta rada partnerstvo između javnih tijela i socijalnih partnera na razini EU-a i nacionalnim razinama predstavlja ključan instrument za poboljšanje napretka politika radi ostvarivanja ciljeva koje se uvelike podupire. Vlade, javne/regionalne/lokalne vlasti i različite nacionalne institucije koje se bave organizacijom socijalne sigurnosti, kao i pružatelji socijalnih usluga, igraju ključnu ulogu u području socijalne zaštite. Pored toga, socijalni partneri također često imaju ulogu i snose određene odgovornosti u postupku izrade i provedbe programa socijalne zaštite i pružanja socijalnih usluga. Ostali dionici, poput socijalnih agencija, mogu raspolagati stručnim znanjem, posebno u području socijalne pomoći te mogu igrati ulogu u osiguravanju sigurnosnih mreža za manji dio stanovništva koji je izložen opasnosti od siromaštva.

6.1.3. EGSO naglašava da stup socijalnih prava može postati pozitivan projekt za Europu i za sve dionike, ali samo ako su njegovi rezultati vidljivi. U ovim kriznim vremenima stup socijalnih prava može biti dobra prilika da se pokaže da je na razini EU-a, kada je to potrebno, i dalje moguće primjereno odgovoriti na izazove s kojima se suočavaju obični ljudi uz potpuno poštovanje podjele nadležnosti i načela supsidijarnosti. Konkretno, stup socijalnih prava treba služiti promicanju dobrobiti ljudi u skladu s obvezom iz Ugovora, među ostalim, „o visoko konkurentnom socijalnom tržišnom gospodarstvu, s ciljem pune zaposlenosti i društvenog napretka te visoke razine zaštite i poboljšanja kvalitete okoliša” (čl. 3. UFEU-a). Osim toga, stup socijalnih prava bi trebao doprinijeti boljem funkcioniranju tržišta rada i sustava socijalne zaštite. EGSO istovremeno izražava zabrinutost zbog nedovoljne jasnoće stupa socijalnih prava u pogledu njegovog područja primjene. EGSO strahuje da to može stvoriti dodatnu nesigurnost i nezadovoljstvo zbog povećanja očekivanja koja se neće ispuniti ili ih se neće moći ispuniti ⁽⁷¹⁾.

6.2. Socijalna prava za sve

6.2.1. Komisija predlaže da se stup socijalnih prava prvo primijeni na europodručju budući da je već pokrenula postupak daljnje integracije i konsolidacije u cilju postizanja veće usklađenosti. Međutim, socijalne odredbe iz Ugovora EU-a ⁽⁷²⁾ odnose se na sve države članice EU-a. Odražavajući navode iz brojnih nacionalnih rasprava, EGSO smatra da bi se stup socijalnih prava trebao primjenjivati na svih 28 država članica EU-a.

6.2.2. EGSO je u ranijem mišljenju istaknuo da su socijalno održive makroekonomske politike preduvjet za snažniji gospodarski oporavak i osiguravanje socijalne kohezije. Kvalitetnije razmatranje gospodarskih okolnosti također je nužan preduvjet za postizanje produktivnog zapošljavanja i dobro osmišljenih socijalnih politika na razini EU-a i nacionalnim razinama, na način koji je pravedan za sve generacije. Odbor pozdravlja stavljanje naglaska na fleksibilnost pravila Pakta o stabilnosti i rastu (PSR), u okviru kojeg će Komisija kod izračuna fiskalnog deficita u obzir uzeti određena javna ulaganja. No Odbor to smatra ograničenom i djelomičnom mjerom ⁽⁷³⁾.

6.3. Europski semestar

6.3.1. Europski semestar i nacionalni programi reformi – koji se jednako primjenjuju na države koje nisu članice europodručja – trebali bi postati glavni instrumenti za provedbu i praćenje stupa socijalnih prava. Međutim, s obzirom na postojanje dodatnih makroekonomskih mehanizama za praćenje u okviru europskog semestra za države europodručja, postoji mogućnost da razviju dodatna relevantna mjerila za podupiranje nacionalnih reformi. Poveznica između stupa socijalnih prava i europskog semestra spominjala se u brojnim nacionalnim raspravama ⁽⁷⁴⁾.

6.3.2. EGSO upozorava na to da neke ciljeve koji su u posljednjih nekoliko godina postavljeni u okviru politike gospodarskog upravljanja treba bolje uskladiti s ciljevima socijalne politike EU-a iz članka 4. stavka 2. UFEU-a ⁽⁷⁵⁾. Sve mjere u okviru europskog semestra – u skladu s horizontalnom socijalnom klauzulom ⁽⁷⁶⁾ – moraju biti podložne ocjeni socijalnog učinka. Ovi rezultati trebali bi se objavljivati i o njima bi trebalo raspravljati na nacionalnoj i europskoj razini ⁽⁷⁷⁾.

6.3.3. EGSO je već ustvrdio da se u okviru europskog semestra zapošljavanje i socijalni ciljevi moraju staviti u ravnopravan položaj s makroekonomskim aspektima ⁽⁷⁸⁾. Odbor je također preporučio uvođenje usporedivih i zajedničkih pokazatelja npr. siromaštva i nejednakosti kao i obveznih procjena socijalnog učinka svih programa reformi koji su predloženi u nacionalnim programima reformi i preporukama za pojedine zemlje ⁽⁷⁹⁾.

6.3.4. EGSO poziva na ponovno uspostavljanje ravnoteže u kontekstu europskog semestra kako bi se pri oblikovanju preporuka za pojedine zemlje u obzir uzela postojeća tablica ključnih pokazatelja zapošljavanja i socijalnih pokazatelja.

⁽⁷¹⁾ Nedovoljna jasnoća bila je tema rasprave u mnogim državama članicama prilikom čega su pojedine skupine civilnog društva izrazile zabrinutost da bi to moglo imati učinak bumeranga. Stvaranje očekivanja koja se na kraju neće ispuniti moglo bi dovesti do još većeg nepovjerenja i nezadovoljstva.

⁽⁷²⁾ Članak 3. UFEU-a, članak 9. UFEU-a, Glava X. UFEU-a i Povelja o temeljnim pravima.

⁽⁷³⁾ SL C 268, 14.8.2015., str. 33.

⁽⁷⁴⁾ Nacionalne rasprave u Austriji, Bugarskoj, Italiji, Nizozemskoj i Rumunjskoj.

⁽⁷⁵⁾ Vidjeti bilješku 59.

⁽⁷⁶⁾ Članak 9. UFEU-a.

⁽⁷⁷⁾ Vidjeti bilješku 57.

⁽⁷⁸⁾ Vidjeti bilješku 61.

⁽⁷⁹⁾ Vidjeti bilješku 57.

6.3.5. Cilj postizanja veće konvergencije pri poboljšavanju uvjeta života i rada treba olakšati služeći se posebnim ciljevima, uzimajući u obzir strategiju Europa 2020. i ciljeve održivog razvoja te usmjeravajući koordinaciju ekonomske i socijalne politike kao i politike zapošljavanja.

6.4. *Gospodarsko i socijalno upravljanje*

6.4.1. EGSO je vrlo zabrinut za stabilnost EU-a jer se neophodne reforme, sa ili bez izmjene Ugovorâ, uvijek provode u posljednjem trenutku i pod velikim pritiskom. Kao temelj za dobro funkcioniranje EMU-a treba ponovno ojačati socijalnu, političku i gospodarsku koheziju u EU-u te provoditi dosljednu ekonomsku i monetarnu integraciju. Stoga se ne može izbjeći ozbiljna rasprava o dobro utemeljenoj strukturi EMU-a koja podrazumijeva konsenzus u pogledu gospodarskih i socijalnih ciljeva te dogovor o upravljanju ⁽⁸⁰⁾.

6.4.2. Potrebno je postići socijalnu, političku i gospodarsku koheziju u svrhu povećanja otpornosti ekonomske i monetarne unije na šokove. EGSO ističe da treba posvetiti veću pozornost razlikama u gospodarstvima zemalja EMU-a te da je u tim zemljama potrebno provesti uravnotežene strukturne reforme u skladu sa zahtjevima monetarne unije i nacionalnim potrebama, kako bi se osigurala potrebna konvergencija.

6.4.3. EGSO je već predložio načine boljeg osmišljavanja EMU-a i podnio prijedloge za što brži razvoj demokratskog i socijalnog upravljanja EMU-om primjenom metode Zajednice, čime bi se doprinijelo jačanju demokratske otpornosti i ispunjavanju obveza iz Ugovora ⁽⁸¹⁾.

6.4.4. Gospodarski održiv EMU od ključne je važnosti. Kao što je u ovom kontekstu ranije utvrdio, EGSO smatra da vlade država članica snose veliku odgovornost za daljnji razvoj demokratskog i socijalnog EMU-a. Isto vrijedi i za socijalne partnere na nacionalnoj i europskoj razini za koje EMU predstavlja nadređeni okvir za njihove različite sustave određivanja plaća i oblikovanje tržišta rada i socijalne politike. Kao gospodarski i društveni akteri, oni su u velikoj mjeri odgovorni za poštovanje zajedničkog cilja stabilnosti EMU-a ⁽⁸²⁾. Veća uključenost socijalnih partnera može pridonijeti boljem upravljanju EMU-om. Njihova stajališta o načinu organiziranja tržišta rada i socijalnih politika također treba smatrati sastavnim dijelom rasprava o budućnosti EMU-a ⁽⁸³⁾. Pojačani i strukturirani dijalog s civilnim društvom također bi pridonio poboljšanju demokratske otpornosti i upravljanja.

6.4.5. EGSO smatra da suočavanje s dugotrajnim neravnotežama, kao i izgradnja povjerenja i pouzdanja diljem Europe, zahtijevaju učinkovitije i demokratskije gospodarsko upravljanje, osobito u europodručju ⁽⁸⁴⁾.

6.5. *Provedba i ponovno potvrđivanje postojeće socijalne stečevine*

6.5.1. Europskim stupom socijalnih prava trebalo bi nastojati pridonijeti učinkovitoj provedbi postojeće pravne socijalne stečevine s uporištem u primarnom i sekundarnom zakonodavstvu EU-a u pogledu zapošljavanja i socijalnih prava, posebno uključujući socijalnu zaštitu i učinkoviti nadzor i to, među ostalim, služeći se inspekcijom rada i pravom na učinkoviti pravni lijek te pristup pravosuđu. Međunarodne pravno obvezujuće izvore prava koje su države članice ratificirale za građane EU-a treba u potpunosti poštovati.

6.5.2. EGSO smatra da stup socijalnih prava pruža mogućnost jačanja postojeće socijalne stečevine. Nadalje, postupak razvijanja stupa socijalnih prava daje prostora za ocjenjivanje više ili manje uspješnih elemenata kao i čimbenika koji nedostaju ili koje treba poboljšati u pristupu EU-a i država članica kako bi se potaknula pojačana socijalna i gospodarska konvergencija, održivi rast i otvaranje radnih mjesta u EU-u.

⁽⁸⁰⁾ Vidjeti bilješku 59.

⁽⁸¹⁾ SL C 332, 8.10.2015. str. 8. i SL C 13, 15.1.2016., str. 33.

⁽⁸²⁾ Vidjeti bilješku 59.

⁽⁸³⁾ Vidjeti npr. Detaljnu analizu zapošljavanja

⁽⁸⁴⁾ SL C 332, 8.10.2015., str. 8.

6.6. *Resursi za socijalnu stabilnost Europe*

6.6.1. Europski fond za strateška ulaganja i europski strukturni i investicijski fondovi osmišljeni su da bi igrali ključnu ulogu u otvaranju radnih mjesta i poticanju rasta te promicanje teritorijalne i socijalne kohezije. EGSO smatra da je potrebno djelotvornije i učinkovitije korištenje tih fondova i da prednost treba dati dugoročnim ulaganjima EU-a u visoko kvalitetnu socijalnu infrastrukturu i usluge (i uz pomoć Europskog fonda za strateška ulaganja i Europske investicijske banke), pri čemu ta ulaganja trebaju biti povezana s provedbom stupa socijalnih prava.

6.6.2. EGSO je u okviru Pakta o stabilnosti i rastu predstavio različite opcije i prijedloge. Jedan od tih prijedloga mogao bi se smatrati „zlatnim” ili točnije „srebrnim” pravilom⁽⁸⁵⁾ za javno ulaganje, uključujući u društveni sektor država članica, kao dodatak javnom ulaganju EU-a kroz sustav zajednički dogovorenih parametara, koje bi, u kombinaciji s prvim strukturnim reformama također potaknulo privatna ulaganja⁽⁸⁶⁾.

6.6.3. U kontekstu proračuna i preispitivanja višegodišnjeg financijskog okvira, EGSO smatra da je, kao što je Komisija već navela, potrebno iskoristiti 25 % europskih strukturnih i investicijskih fondova, konkretno Europski socijalni fond i Europski fond za regionalni razvoj radi promicanja socijalnog ulaganja u usluge i politike iz područja socijalnih pitanja, zdravstva, obrazovanja i stanovanja. Nadalje, u okviru ESF-a treba izdvojiti pojedine resurse na razini EU-a kako bi djelovali kao dostupno financiranje za jačanje kapaciteta socijalnih partnera. Europska Komisija trebala bi pružiti smjernice državama članicama o načinima promicanja socijalnih ulaganja u praksi kao i o metodama praćenja kvalitete i djelotvornosti projekata.

6.6.4. EGSO je u 2014. ukazao na mehanizam preraspodjele koji se koristi u slučaju asimetričnih šokova⁽⁸⁷⁾ i istaknuo da Unija, a posebno europodručje, ne može ignorirati socijalne posljedice aktualne gospodarske politike tako da ih u potpunosti prepusti odgovornosti pojedinačnih država. Također je naglasio da proračunska sredstva za obrazovanje i osposobljavanje treba promatrati kao ulaganje u budućnost⁽⁸⁸⁾. Na pojedinim nacionalnim raspravama sudionici su raspravljali o tome jesu li osiguranje EU-a u slučaju nezaposlenosti ili fond za prilagodbu potrebni i koliko bi bili isplativi⁽⁸⁹⁾. Rasprave su pokazale da se mišljenja o tom pitanju razlikuju i da te rasprave treba nastaviti voditi⁽⁹⁰⁾.

6.7. *Veza između globalnih strategija i strategija EU-a*

6.7.1. U okviru promišljanja o stupu socijalnih prava trebalo bi, ukoliko je potrebno, razmotriti uključivanje globalne dimenzije. Najnovije rasprave proizašle iz Međunarodne organizacije rada (ILO), Vijeća Europe, OECD-a i MMF-a od ključne su važnosti, posebno u vezi s dokazima koji pokazuju da nejednakost utječe na trajnost rasta i da preraspodjela ne šteti rastu. U okviru spomenutih promišljanja trebalo bi uvidjeti da je održivost europskih socijalnih modela povezana s poboljšanjem globalne konkurentnosti Europe.

6.7.2. Program održivog razvoja do 2030. dogovoren je među svim državama članicama Ujedinjenih naroda 2015. godine. Stoga je ostvarivanje tih ciljeva obveza i za države članice Europske unije. EGSO smatra da bi stup socijalnih prava trebao znatno doprinijeti Programu održivog razvoja do 2030., posebno u pogledu ostvarivanja cilja br. 1 (suzbijanje siromaštva), cilja br. 3 (zdrav život i dobrobit), cilja br. 5 (ravnopravnost spolova) i cilja br. 8 (pristojan rad i gospodarski rast).

6.8. *Jasna opća strategija za bolju budućnost u Europi*

6.8.1. EGSO poziva Komisiju da u kontekstu stupa predloži jasne i dosljedne strategije. EGSO se slaže s tvrdnjama Odbora za zapošljavanje (EMCO) i Odbora za socijalnu zaštitu (SPC) da se „Europski stup socijalnih prava treba oslanjati na postojeće instrumente i nadograđivati ih, uključujući Europsku strategiju zapošljavanja (EES) i otvorenu metodu koordinacije u području socijalne zaštite i socijalne uključenosti (socijalni OMK) i na temelju toga služiti kao kompas u postupku poticanja održive uzlazne konvergencije u smislu zapošljavanja i društvenih rezultata, istovremeno poštujući

⁽⁸⁵⁾ Vidjeti bilješku 73.

⁽⁸⁶⁾ SL C 451, 16.12.2014., str. 10., o većoj fleksibilnosti PSR-a u pogledu određenih „javnih ulaganja”.

⁽⁸⁷⁾ Vidjeti bilješku 86.

⁽⁸⁸⁾ SL C 327, 12.11.2013., str. 58., SL C 271, 19.9.2013., str. 1.

⁽⁸⁹⁾ Primjerice nacionalne rasprave u Finskoj i Francuskoj.

⁽⁹⁰⁾ Vidjeti bilješku 59.

nacionalne nadležnosti”⁽⁹¹⁾). Osmišljavanje novih odgovarajućih mjerila na primjeru ograničenog broja ključnih socijalnih izazova i izazova tržišta rada u svrhu procjene napretka može biti sastavni dio tog postupka. Uspostava takvog okvira suradnje pomogla bi državama članicama da pomoću reformi⁽⁹²⁾ ostvare pozitivne rezultate i doprinesu većoj socijalnoj koheziji.

6.8.2. Unatoč jasnim rizicima, EGSO ipak vjeruje da je EU sposoban osigurati ostvarivanje boljeg, demokratičnijeg i socijalnijeg EU-a. EGSO će učiniti sve što je potrebno kako bi podržao rasprave u državama članicama i na razini EU-a radi poticanja građana da se uključe u „bolju budućnost u Europi”. Pravedna globalizacija, koja osigurava dobar život, dovoljno prilika za zapošljavanje i pravedne radne uvjete za sve, može se postići samo ako EU zadrži svoje jedinstvo i sposobnost djelovanja. Europa se mora moći prilagoditi promjenjivim okolnostima kako bi sačuvala svoj društveni model i osigurala maksimalno iskorištavanje prilika za sve. To je naša alternativa protekcionizmu, nacionalizmu i populizmu.

Bruxelles, 25. siječnja 2017.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Georges DASSIS

⁽⁹¹⁾ Zajedničko mišljenje EMCO-a i SPC-a o europskom stupu socijalnih prava 12605/16, odobreno u Vijeću EPSCO-a 13. listopada 2016.

⁽⁹²⁾ Primjerice nacionalne rasprave u Rumunjskoj.